

ILUSTRACE: PIXABAY.COM

Veřejné opatrovnictví

Obce se kvůli opatrovnictví dostávají do úzkých. Padla i žaloba na stát

Nový občanský zákoník zadělal obcím na problémy. Přenesl na ně totiž zodpovědnost za výkon veřejného opatrovnictví a státu neuložil žádnou povinnost, aby obcím na tuto agendu přispíval. Představitelé obcí se snaží komplikovaný stav řešit již déle než dva roky a některé starosty legislativa dostala do riskantní situace.

Lucie Sýkorová

„Aktuálně v souvislosti s účinností nového občanského zákoníku soudy svěřují do opatrovnictví obcím čím dál větší množství osob – markantní je to například tam, kde je na území obce zřízeno (zpravidla krajem) sociální zařízení – zde dochází k situaci, že i malá obec tuto agendu vykonává třeba i pro desítky osob,“ vysvětluje tajemník Sdružení místních samospráv (SMS ČR) Tomáš Chmela. „Bohužel se stává čím dál častěji, že soudy nezbaývují svéprávnosti osoby kompletně, ale jen na určité úkony – například na

kládání s bankovním účtem. Jedná se často o těžké případy osob, které mohou svým jednáním i ohrožovat okolí (např. trpí psychickým onemocněním). Nicméně takovou osobu není možné bez jejího souhlasu hospitalizovat nebo umístit ve specializovaném zařízení. Je to pak jen otázka času, kdy dojde k velkému neštěstí,“ upozorňuje Tomáš Chmela.

Soudní proces problémy jen odložil

Veřejného opatrovníka přitom především v menších obcích vykonává fakticky starosta. „Je to velmi složitá situace, podle občanského zákoníku tím

na nás padá řada povinností, k jejichž výkonu nemáme kompetence. Musíme například rozhodovat o tom, jestli konkrétní člověk může podstoupit zdravotnický výkon pod narkózou, zaručit správné podávání léků a podobně,“ popisuje Karel Drašner, starosta obce Háj u Duchcova a člen Rady SMS ČR. Jeho obec, která má 1 100 obyvatel a tři administrativní zaměstnance úřadu, by měla nyní vykonávat veřejné opatrovnictví pro zhruba čtyři desítky osob. Nemůže si přitom dovolit ze svého rozpočtu platit speciálního sociálního pracovníka. „Zatím jsme se v každém z těchto případů odvolali a soudy postupují pomalu.

Právě v těchto dnech nám ale krajský soud přiřkl definitivně dva opatrovance a počítáme s tím, že stejným způsobem na nás přejde odpovědnost za všech 41, kteří pod nás podle zákona spadají," očekává starosta.

Jak bude situaci řešit, pokud se v brzké době nezmění legislativa, zatím neví. „V naší obci se nachází Ústav sociální péče pro mentálně postiženou mládež s kapacitou 80 klientů, který se o tyto osoby staral dosud. Provozuje jej příspěvková organizace Ústeckého kraje. V současné době máme uzavřenou příkazní smlouvu mezi obcí a touto organizací, takže zatím si vycházíme vstříc a ústav pro nás tyto služby vykonává bezplatně. Ale není to žádné řešení do budoucna," uvědomuje si Karel Drašner. Ten byl i členem pracovní skupiny ustanovené v minulém roce Ministerstvem vnitra za účelem připravení metodických pokynů pro obce vykonávající veřejné opatrovnictví. Pracovní skupina byla složena ze zástupců MPSV ČR, MV ČR, MS ČR, Kanceláře veřejného ochránce práv, Magistrátu hlavního města Prahy, SMO ČR, SMS ČR, Ligy lidských práv a Sdružení tajemníků městských a obecních úřadů.

Místo zákona jen novela OZ

Tato pracovní skupina měla následně připravit také chybějící zákon o opatrovnictví. Právě na něj se totiž i přes jeho neexistenci odvolává občanský zákoník. „V rámci této pracovní skupiny se diskutovalo o mnoha nejasnostech a otázkách kolem výkonu agendy veřejného opatrovníka, na které však bohužel nebyly nalezeny jasné a uspokojivé odpovědi," konstatuje Karel Drašner. „Během další diskuse jsme se poté od zástupce Ministerstva spravedlnosti dozvěděli, že příprava nového – chybějícího – zákona o opatrovnictví byla zrušena a pouze se připravuje k této problematice novelizace NOZ, která by měla být uvedena v platnost k 1. 1. 2017," podotýká starosta Háje u Duchcova. „Bohužel se kvůli našim zákonodárcům obce dostávají opět na „tenký led“. Je to na nás, jak si s tím poradíme," dodává.

Zástupci SMS vznesli také požadavek, aby legislativní řešení umožnilo malým obcím zřít se veřejného opatrovnictví nebo ho převést na jinou

obec, nejlépe obec třetího typu – ORP, která již má specializovaný personál, případně na právnickou osobu (např. ústav sociální péče). „Jednalo by se o případy, kdy je obci určeno opatrovnictví osoby, která zde nebydlí, nemá trvalé bydliště anebo se zde „objevila“ jako klient sociálního zařízení," upřesňuje Tomáš Chmela.

Starostové obcí také kritizují fakt, že případné dědictví po opatrovanci by mělo připadnout státu. „V případech, že opatrovanec zemře, bývá v dědickém řízení uspokojena řada dědiců, a pokud nemá opatrovanec potomky, pak stát. Obec, která bez jakékoliv úhrady tuto velmi složitou činnost opatrovnictví vykonávala, neobdrží v rámci dědického řízení nic," upozorňuje tajemník SMS ČR.

„Ačkoliv se jedná o přenesenou působnost státní správy, stát na výkon veřejného opatrovnictví nepřispívá."

Ministerstvo opatrovnictví?

K největším problémům patří podle členů SMS ČR financování výkonu opatrovnictví. „Ačkoliv se jedná o přenesenou působnost státní správy, stát na výkon této agendy nepřispívá. SMS ČR požaduje rychlé řešení, které by přineslo paušální úhradu nákladů," uvádí Tomáš Chmela.

Starostové si ale na změny budou muset počkat zřejmě minimálně rok. „V současné době je návrh zákona ve spolupráci s dalšími dotčenými resorty (zejména ministerstvy vnitra a financí) finalizován. V souladu s Plánem legislativních prací vlády na rok 2016 by mělo jít o návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s veřejným opatrovnictvím, jehož obsahem by měla být novela zákona o obcích a občanského zákoníku. Předpokládaný termín účinnosti je stanoven na červenec 2017. Předpokládáme, že během krátké doby bude návrh zákona poslán do meziresortního připomínkového řízení," uvedla Kristina Labohá z Ministerstva spravedlnosti.

Podle věcného záměru chystané legislativní úpravy o opatrovnictví by měla být stanovena částka zhruba

30 tisíc korun za opatrovance a rok. „Otázka financování by měla být řešena samostatně v rámci zákona o státním rozpočtu. Dotčené resorty dospěly ke shodě, že by se měla řešit formou modifikace příspěvku na výkon přenesené působnosti, který by měl reflektovat počet opatrovanců, jimž obec poskytuje podporu. Zjednodušeně řečeno by mělo jít o jakousi platbu na hlavu. Předběžné výpočty hovoří o potřebě částky 30 tisíc korun za opatrovance a rok, avšak tato otázka nebyla ještě definitivně uzavřena," upřesnila Kristina Labohá.

To ale podle starostů není ideální řešení. „Každý opatrovanec má jiné nároky. Můj návrh, že spravedlivé by bylo, kdyby prokázané finanční vydání na veřejného opatrovníka bylo refundováno státem, byl ale okomentován tím, že by kvůli množství agendy muselo vzniknout nové ministerstvo opatrovnictví," připomíná Karel Drašner. „My se nezříkáme potřeby výkonu opatrovnictví, v každé obci je někdo, kdo to potřebuje. Ale stát by měl na tuto agendu odpovídajícím způsobem přispívat. Mám informace o tom, že v sousedním Sasku takový rezort existuje," říká starosta.

Krásná Lípa žaluje stát o milion

Právě kvůli problémům s financováním nákladů spojených s opatrovnictvím padla v minulých týdnech první žaloba na stát. Podali ji zastupitelé obce Krásná Lípa. „Po čtyřech letech neúspěšné komunikace s krajem a několika kompetentními ministerstvy jsme se rozhodli vymáhat vynaložené prostředky soudní cestou. Není to příjemné podávat žalobu na stát, ale jiné řešení nyní není," uvedl krásnolipský starosta Jan Kolář pro deník.cz. Město vyčíslilo náklady za poslední tři roky na jeden milion korun. „Problém se přitom táhne již dlouhé roky. Ministerstva vnitra, spravedlnosti a sociálních věcí si ale mezi sebou věc přehazují," prohlásil Jan Kolář.

Podle statistik Ministerstva vnitra žilo v České republice v roce 2014 více než 36 tisíc opatrovanců, z toho se podle odhadů staraly právnické subjekty včetně měst a obcí o téměř třetinu z nich. Přesnou evidenci v této oblasti žádné z ministerstev nevede. ■